

Werkgroep complexe scheidingen-
multidisciplinaire samenwerking (CSMS)

e-mail: csmsgroup11@gmail.com

twitter: @CSMSGroup,

<https://twitter.com/CSMSGroup>

Website: <http://csmsgroep.wordpress.com>

De misvattingen/drogredeneringen van het ouderverstoting geloofssysteem bij scheiding

CS MS

Augustus 2020

In de jaren tachtig van de twintigste eeuw werd het idee geopperd dat een kind na een scheiding een ouder ten onrechte kan afwijzen door (manipulatief) gedrag en uitspraken van de andere ouder (voor een historisch perspectief, zie Meier, 2009). Men gebruikt verschillende termen voor dit idee, zoals 'ouderverstoting', 'oudervervreemding', of PA(S) naar het Engelse 'parental alienation (syndrome)'. Wij zullen naar het idee verwijzen als het 'ouderverstoting geloofssysteem' en 'ouderverstoting' gebruiken als het meer concreet gaat over de afwijzing die dit geloofssysteem veronderstelt. Er is nooit wetenschappelijk bewijs voor het ouderverstoting geloofssysteem geweest, maar het wordt nog steeds gebruikt, op een discriminerende en onverantwoorde manier (Barnett, 2020; Casas Vila, 2020; CSMS, 2019; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie et al., 2020; Meier, 2020; Rathus, 2020; Sheehy & Boyd, 2020). Er worden beslissingen genomen over kinderen waarbij dit geloofssysteem wordt gebruikt. Ook worden er (dure) trainingen gegeven aan professionals en er zijn (dure) interventies gebaseerd op het ouderverstoting geloofssysteem (zie CSMS, 2019; Mercer, 2019 voor voorbeelden en een kritische discussie). Internationaal zijn er honderden, misschien wel duizenden publicaties over het ouderverstoting geloofssysteem en zijn er NGO's en verenigingen die lobbyen voor verdere erkenning van dit geloofssysteem (Baker, 2018; Harman et al., 2019; Kruk, 2018). Ook hier geldt: er is geen wetenschappelijk bewijs voor het ouderverstoting geloofssysteem (Neilson et al., 2019). Er is echter wel bewijs dat het gebruik van het ouderverstoting geloofssysteem schadelijk kan zijn voor kinderen (Barnett, 2020; Casas Vila, 2020; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie et al., 2020). Om deze reden zijn er veel wetenschappers, experts en professionals die het

gebruik van het ouderverstoting geloofssysteem sterk bekritisieren (Neilson et al., 2019). Door de enorme hoeveelheid publicaties kan men het overzicht zijn kwijtgeraakt. Het is ook mogelijk dat de lezers zich niet bewust zijn van de discussies die er zijn over dit geloofssysteem. Wij vinden het belangrijk dat rechters, advocaten en professionals die te maken hebben met gescheiden ouders en kinderen de feitelijke informatie kennen, zodat zij inschattingen kunnen maken die passen bij de feiten en de meest plausibele scenario's en niet op basis van een controversieel geloofssysteem waarvoor geen wetenschappelijk bewijs bestaat.

De doelstellingen van dit essay zijn:

- om de lezer uit te leggen wat het ouderverstoting geloofssysteem veronderstelt
- de relevante wetenschappelijke bevindingen te presenteren
- om de lezer inzicht te geven in verkeerde argumenten die gebruikt worden om het geloof in ouderverstoting en het gebruik van het ouderverstoting geloofssysteem te verdedigen.

We hebben dit essay ook geschreven met de bedoeling om als informatiebron te dienen voor ouders en kinderen die betrokken zijn bij het gebruik van de ouderverstoting geloofssysteem (en/of hun advocaten). Zij zouden het essay kunnen laten lezen door de familierechter en andere betrokken partijen, zodat zij alsnog correct geïnformeerd kunnen worden.

Het ouderverstoting geloofssysteem

Volgens het ouderverstoting geloofssysteem kan het gebeuren dat een kind ten onrechte een van de ouders afwijst en de voorkeur geeft aan de andere ouder, ondanks het feit dat het kind eerder een positieve relatie had met de ouder die het afwijst (Baker, 2018; Harman et al., 2019; Kruk, 2018). Het kind zou zwakke of slechte redenen noemen om de ouder af te wijzen of zelfs leugens vertellen. Het kind zou zich niet schuldig voelen om de ouder af te wijzen en zou alleen negatief spreken over de ouder en vaak ook over familie en vrienden van de ouder (Bernet, & Baker, 2013; Baker, 2018; Harman et al., 2019; Kruk, 2018).

Dit zou worden veroorzaakt door de acties en uitspraken van de ouder waar het kind de voorkeur aan geeft (Bernet, & Baker, 2013; Baker, 2018; Harman et al., 2019; Kruk, 2018). Voorstanders van het ouderverstoting geloofssysteem gaan ervan uit dat het meestal de ouder is bij wie het kind woont die het kind van de andere ouder verstoot. Deze ouder zou dit doen door herhaaldelijk kwaad te spreken over de andere ouder en/of het kind leugens te vertellen over de andere ouder, zoals dat de andere ouder niet van het kind zou houden als dat in werkelijkheid wel zo is, of dat het kind seksueel misbruikt zou zijn door de andere ouder terwijl dit niet werkelijk het geval is (Bernet, & Baker, 2013; Baker, 2018; Harman et al., 2019; Kruk, 2018). Ook het beperken van het contact met de andere ouder en het kind niet toestaan positieve gevoelens over de andere ouder te uiten, worden gezien als oorzaak van ouderverstoting (Bernet, & Baker, 2013; Baker, 2018; Harman et al., 2019; Kruk, 2018). Volgens sommige voorstanders van het ouderverstoting geloofssysteem kan er ook sprake zijn van ouderverstoting als er sprake is van huiselijk geweld door de afgewezen ouder, zij het in hybride vorm, omdat het kind zijn eigen redenen heeft om die ouder af te wijzen. Toch zou het gedrag van de voorkeursouder in deze gevallen bijdragen aan een afwijzing van de ouder door het kind en dit wordt vanuit het ouderverstoting geloofssysteem als iets slechts gezien (Baker, 2018).

De wetenschappelijke bevindingen

Gescheiden ouders (maar ook ouders die samen zijn) kunnen een negatieve houding hebben ten opzichte van de andere ouder (Johnston, 2003). Onderzoek heeft aangetoond dat een kind niet gemakkelijk gehersenspoeld wordt door een ouder en zeker niet zomaar een ouder afwijst na een echtscheiding wanneer de ene ouder een negatieve mening uit over de andere ouder (Clemente, & Padilla-Racero, 2020; Fortin et al., 2012; Katz, 2019; McWilliams, & Goodman, 2019). Kinderen vinden negatieve uitspraken van de ene ouder over een andere ouder over het algemeen vervelend en laten dit ook zien (Rowen, & Emery, 2014; Silverberg Koerner et al., 2004). Dit wordt ook wel het 'boemerangeffect' genoemd (Rowen, & Emery, 2019). Hooguit draagt een negatieve houding van de ene ouder ten opzichte van de andere bij aan een meer negatieve reactie van het kind als het kind eigen redenen heeft om die ouder af te wijzen, zoals een ervaren gebrek aan emotionele warmte (Huff, 2015; Johnston, 2003; Johnston et al., 2005). Omgekeerd kunnen kinderen de ene ouder afwijzen zonder dat de andere ouder ouderverstotingsgedrag vertoont (Johnston, 2003; Johnston et al., 2005).

Een kind kan een voorkeur hebben voor een ouder, iets wat niet alleen geldt voor kinderen van gescheiden ouders (Goldberg et al., 2014). Het de voorkeur geven aan de ene ouder en het afwijzen van de andere ouder gaan regelmatig met elkaar samen en zijn gerelateerd aan een gebrek aan warmte en de aanwezigheid van geweld van de ouder die wordt afgewezen (Huff, 2015). Weinig kinderen wijzen een ouder (of beide ouders) af en als ze dat doen, is het vaak slechts tijdelijk en om hun eigen redenen (Johnston, & Goldman, 2010; Katz, 2019). Als de relatie met een ouder goed is voor het kind (d.w.z. het kind is veilig gehecht en ervaart warmte en emotionele verbinding), dan zal het kind deze ouder meestal niet afwijzen (Huff, 2015; Katz, 2019; Sutton, 2018; Szepsenwol, & Simpson, 2019; Szymanska et al., 2019). Als de relatie niet goed is voor het kind, zal het kind de ouder nog steeds niet altijd (volledig) afwijzen (Clemente, & Padilla-Racero, 2020; Katz, 2019). Bijvoorbeeld als de andere ouder ook geen of onvoldoende veiligheid biedt of als afwijzing een risico op verder geweld met zich meebrengt (Katz, 2019). Een kind zal waarschijnlijk een voorkeur hebben voor de ene ouder en de andere ouder afwijzen als dit de veiligste optie is voor het kind (Clemente, & Padilla-Racero, 2020; Katz, 2019). In dit geval lijkt het kind ook minder ontvankelijk te zijn voor het gedrag van de onveilige ouder die de relatie tussen het kind en de andere ouder probeert te ondermijnen (Katz, 2019). Dit ondermijnend gedrag kan vervelend, schadelijk en/of verwarrend zijn voor het kind en zijn relatie met de veilige ouder, maar leidt normaal gesproken niet tot de afwijzing van de warmte in de relatie met de veilige ouder (Katz, 2019).

Wanneer kinderen een ouder consequent afwijzen, is dit meestal het resultaat van een proces dat wordt gekenmerkt door teleurstelling bij die ouder, die ernstige problemen heeft laten zien, zoals huiselijk geweld of verslavingsproblemen (Johnston, & Goldman, 2010). Uit onderzoek onder volwassenen die geen contact hebben met één of beide ouders blijkt dat zij de volgende redenen noemen: mishandeling of misbruik in hun kindertijd, slecht ouderschap en/of verraad (inclusief het niet beschermen van het kind tegen geweld door anderen) (Agllias, 2016). Ook uit een retrospectief onderzoek naar de opvattingen van jonge volwassenen over contact na scheiding bleek niet dat kinderen zich hadden verzet tegen contact met hun uitwonende ouder doordat ze onder druk werden gezet door de ouder bij wie ze woonden (Fortin e.a., 2012). Kinderen verzetten zich niet tegen contactbezoeken omdat ze gehersenspoeld waren, maar om hun eigen redenen, vaak als reactie op het gedrag van de uitwonende ouder (Fortin e.a., 2012). Voorbeelden van redenen voor meer hardnekkige negatieve gevoelens en contact weigering waren: het niet overwinnen van depressie, alcoholisme, drugsgebruik en gewelddadig gedrag door de uitwonende ouder (Fortin e.a., 2012). Met andere woorden: de wetenschappelijke bevindingen maken het ouderverstoting geloofssysteem zeer onwaarschijnlijk en maken duidelijk dat afwijzing van een ouder door het kind een signaal kan zijn van (ernstig) huiselijk geweld en onveiligheidsgevoelens bij de betreffende ouder.

Uit onderzoek blijkt ook dat het ouderverstoting geloofssysteem vaak wordt gebruikt bij complexe echtscheidingen waarbij één ouder wordt beschuldigd van huiselijk geweld, zoals ex-partnergeweld, kindermishandeling of seksueel misbruik van het kind (Lapierre et al., 2020; Neilson, 2018). Complex wordt hier gezien als echtscheidingen waarbij meerdere of langdurige familierechtelijke procedures nodig zijn om tot afspraken te komen over gezag of omgang. Slechts een klein deel van de echtscheidingen is complex: 5 tot maximaal 20% (Geurts, & Voert, 2014; Tomassen-Van der Lans, 2015). Statistisch gezien zal het merendeel van de echtscheidingen die complex zijn, gepaard gaan met de aanwezigheid van huiselijk geweld (CSMS, 2019). De prevalentie van kindermisbruik varieert, afhankelijk van bijvoorbeeld de gebruikte definitie en de manier waarop het wordt gemeten. Naar schatting maakt ongeveer 25% van de minderjarigen kindermishandeling mee (Moody et al., 2018; Vink et al., 2019). Er worden duidelijke verbanden gevonden tussen scheiding en huiselijk geweld en deze scheidingen verlopen vaak problematisch, vooral wanneer het om kinderen gaat. Huiselijk geweld is een belangrijke reden voor mensen om hun partner te verlaten (De Graaf & Kalmijn, 2006). Huiselijk geweld neemt echter vaak toe tijdens een scheiding en soms is de scheiding het begin van huiselijk geweld (Rezey, 2017; Sharon et al., 2015). Kinderen van gescheiden ouders melden hogere percentages huiselijk geweld (Schellingerhout, & Ramakers, 2017). Daders van huiselijk geweld hebben de neiging om uitgebreidere bezoek- en voogdijrechten te eisen en zijn eerder geneigd om een juridische procedure te starten dan ouders die geen huiselijk geweld plegen (Campbell, 2017). Zo proberen ze hun macht en controle te blijven uitoefenen (Campbell, 2017). De andere ouder zal daarentegen vaak veel proberen te doen om de kinderen en zichzelf te beschermen. Geschat wordt dat meer dan de helft, zo niet bijna alle, van de complexe echtscheidingen gepaard gaan met huiselijk geweld (CSMS, 2019; Hirst, 2002; Jaffe et al., 2003; Johnston et al., 2005; Trinder et al., 2006). Hoewel het begrip ouderverstoting slecht gedefinieerd is en er geen wetenschappelijk bewezen manier is om ouderverstoting te bepalen, vinden we in de literatuur dat aanhangers van het ouderverstoting geloofssysteem de prevalentie op 1% schatten (Von Boch-Galhau, 2018).

Er zijn grote zorgen over het gebruik van het ouderverstoting geloofssysteem bij complexe echtscheidingen waarbij ook beschuldigingen of vermoedens van huiselijk geweld bestaan (Barnett, 2020; Casas Vila, 2020; CSMS, 2019; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie et al., 2020; Meier, 2020; Ratus, 2020; Sheehy & Boyd, 2020). Door het ouderverstoting geloofssysteem kan het gebeuren dat er ten onrechte wordt uitgegaan van valse beschuldigingen. Het gebeurt dat uitspraken van kinderen over huiselijk geweld niet worden geloofd en er wordt aangenomen dat het kind liegt of gehersenspoeld is door een ouder (Barnett, 2020; Casas Vila, 2020; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie et al., 2020; Meier, 2020; Ratus, 2020; Sheehy & Boyd, 2020). Het probleem is dat door dit ongeloof kinderen die daadwerkelijk huiselijk geweld van een ouder meemaken, ten onrechte kunnen worden blootgesteld aan een onveilige omgangsregeling en in sommige gevallen zelfs volledig kunnen worden toevertrouwd aan de onveilige ouder (Barnett, 2020; Casas Vila, 2020; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie et al., 2020; Meier, 2020; Ratus, 2020; Sheehy & Boyd, 2020). Dit kan gebeuren omdat wordt verondersteld dat de andere ouder het kind schaadt door niet mee te werken aan de omgangsregeling of door het kind te hersenspoelen. Het blijkt dat vooral moeders de voogdij over hun kinderen kunnen verliezen als ze beschuldigd worden van ouderverstoting (Barnett, 2020; Casas Vila, 2020; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie et al., 2020; Meier, 2020; Ratus, 2020; Sheehy & Boyd, 2020). Het kan uiterst schadelijke gevolgen hebben voor kinderen wanneer familierechters hen toevertrouwen aan een onveilige ouder, zoals depressie, zelfmoord en vermoord worden (Barnett, 2020; Casas Vila, 2020; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie et al., 2020; Meier, 2020; Ratus, 2020; Sheehy & Boyd, 2020; Silberg, & Dallam, 2019).

Verschillende landen en internationale verdragen benadrukken dat kinderen het recht hebben om te worden beschermd tegen huiselijk geweld en het recht om te worden gehoord (Council of Europe, 2007; 2011; Verenigde Naties, 1989). De Raad van Europa en zijn controleorgaan "de GREVIO" hebben er in verschillende publicaties op gewezen dat uit hun onderzoek ook blijkt dat de suggestie van ouderverstoting en de beschuldigingen van ouderverstoting worden gebruikt als een manier om de uitoefening van de macht en de controle door de geweldplegers en in het bijzonder de gewelddadige vaders voort te zetten via instanties zoals jeugdbescherming, de raad voor de kindbescherming en de familierechtbanken (GREVIO, 2019abc; Šimonovic et al., 2019). In het licht van de wetenschappelijke bevindingen en de internationale verdragen is het de verantwoordelijkheid van jeugdbeschermers en familierechters om beschuldigingen en verdenkingen van huiselijk geweld serieus te nemen en in echtscheidingszaken naar behoren te onderzoeken, alsook om beslissingen te nemen die gericht zijn op de veiligheid en de belangen van kinderen (Council of Europe, 2007; 2011; GREVIO, 2019abc; Kleinman, & Kaplan, 2016; Knowlton, 2015; Šimonovic et al., 2019; Verenigde Naties, 1989).

De ongeldige argumenten die worden gebruikt om het ouderverstoting geloofssysteem te verdedigen

Bij gebrek aan wetenschappelijk bewijs proberen voorstanders van het ouderverstoting geloofssysteem te overtuigen op basis van retoriek. Zij gebruiken daarbij drogredenen, die door Milchman et al. (2020) deels zijn besproken en weerlegd. We hebben een aantal recente artikelen gebruikt om de drogredenen te identificeren (dit zijn: Baker, 2018; Bernet, 2020; Bernet et al., 2020; Harman et al., 2018; 2019; Kruk, 2018; Scharp et al., 2020; Von Boch-Galhau, 2018). De meest gebruikte drogredeningen die door de ouderverstoting geloofssysteem voorstanders worden gebruikt zullen worden vermeld, waarna zal worden uitgelegd waarom deze argumenten ongeldig zijn. We benoemen de soorten drogredeningen omdat advocaten, psychologen en andere professionals ze vaak in hun opleiding hebben gehad en de verantwoordelijkheid hebben om ze te doorzien. Voor de lezer die minder bekend is met drogredeningen verwijzen we naar <https://iep.utm.edu/fallacy/>.

Onjuiste redenering 1: Er is consensus over wat ouderverstoting is en wat de oorzaken zijn.

Deze drogreden wordt 'argumentum ad populum' genoemd: verondersteld wordt dat iets waar is omdat veel mensen denken dat het waar is. Dat veel mensen denken dat iets waar is, maakt het niet waar, vooral niet wanneer veel mensen het denken omdat ze verkeerd geïnformeerd zijn. Zo denken veel mensen dat er smaakgebieden zijn op de tong, omdat ze dit ooit zo leerden; terwijl dit in werkelijkheid niet waar is (zie: https://en.wikipedia.org/wiki/Tongue_map). De populariteit van het ouderverstoting geloofssysteem heeft waarschijnlijk te maken met de propaganda van de rechtenlobby van de vader, met het feit dat mensen het moeilijk vinden om te accepteren dat er huiselijk geweld plaatsvindt (Saunders et al., 2011; Davies et al., 2014), en dat het ouderverstoting geloofssysteem in overeenstemming is met vooroordelen en mythen (Adams, 2006; Behre, 2015; Burman, 2016). Een voorbeeld hiervan is dat mensen het moeilijk vinden te accepteren dat mannen die zij zien als succesvol (zoals goede sporters, mensen met een hoge opleiding of goede baan), dergelijk slecht gedrag (mishandeling of misbruik) zouden vertonen (Weiser, 2017). Een ander voorbeeld is dat vrouwen in het algemeen worden afgeschilderd als emotioneel, onlogisch en wisselend van stemming, waardoor ze ook gemakkelijker als onbetrouwbaar worden gezien (Milchman, 2018; Weiser, 2017). Vooroordelen zijn geen goede redenen om aan te nemen dat het ouderverstoting geloofssysteem correct is.

Bovendien is er in werkelijkheid een gebrek aan consensus. Dit blijkt uit het feit dat honderden wetenschappers en professionals een collectieve memo van zorg voor de WHO hebben ondertekend met de waarschuwing dat ouderverstoting niet in ICD-11 moet worden opgenomen, vanwege het gebrek aan empirische ondersteuning en de schadelijke beslissingen waartoe het gebruik van het ouderverstoting geloofssysteem leidt (Neilson et al., 2019). Daarnaast wordt er zeer veel gepubliceerd over het gebrek aan empirie, de cirkelredeneringen waarmee men ouderverstoting probeert vast te stellen, de behandelingen en beslissingen die eveneens geen wetenschappelijke ondersteuning kennen, et cetera (zie bijvoorbeeld Barnett, 2020; Blizard, & Shaw, 2019; Casas Vila, 2020; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie et al., 2020; Meier, 2020; Mercer, 2019; Rathus, 2020; Sheehy & Boyd, 2020; Silberg, & Dallam, 2019). Dit geeft aan dat er geen consensus is.

Onjuiste redenering 2: Er zijn veel publicaties over ouderverstoting

Dit is een causale misvatting 'non causa pro causa': tot een conclusie komen zonder voldoende bewijs. De literatuur over het ouderverstoting geloofssysteem is in eerste instantie vooral door Gardner zelf geschreven op basis van zijn ideeën en interpretaties (Bruch, 2006; Campbell, 2017; Meier, 2009; Smith, 2016; Van Horn, & Groves, 2006). Gardner baseerde zich op zijn klinische ervaring en niet op wetenschappelijk onderzoek (Van Horn, & Groves, 2006; Smith, 2016). Er is een groep aanhangers van het ouderverstoting geloofssysteem ontstaan (Smith, 2016). Deze groep verwijst voortdurend naar eigen werk en/of presenteert methodologisch zwak onderzoek en publiceert vaak in dezelfde tijdschriften, waarbij ze een bevooroordeeld of geen reviewproces volgen (Bruch, 2006; Campbell, 2017; Meier, 2009; Smith, 2016). Het merendeel van deze artikelen geeft geen resultaten van empirisch onderzoek, maar een overzicht van eerdere literatuur, soms een meta-analyse van eerdere publicaties, wat weinig zin heeft als de eerdere publicaties onvoldoende valide zijn (zie bijvoorbeeld Bernet, 2008; Warshak, 2015). Dit maakt het onduidelijk en moeilijker om na te gaan op basis van welke gegevens bepaalde uitspraken worden gedaan (zie ook Bruch, 2006 voor een gedetailleerde analyse die hij al in 2006 maakte). Zowel de review-artikelen vanuit het ouderverstoting geloofssysteem als artikelen die een empirisch onderzoek beschrijven, geven verkeerde interpretaties van de bevindingen, geven opinies weer die geen empirische onderbouwing hebben, en presenteren onware redeneringen als feiten (Bruch, 2006; Doughty et al., 2020; Milchman, 2019). Zoals uitgelegd ondersteunen de beschikbare wetenschappelijke gegevens het ouderverstoting geloofssysteem niet.

Het argument wordt ook wel eens gebruikt als een 'rode haring': een irrelevant onderwerp dat in een argument wordt geïntroduceerd om de aandacht van de luisteraars of lezers af te leiden van de oorspronkelijke uitgave. Sommige voorstanders van het ouderverstoting geloofssysteem vatten enkele argumenten van de tegenstanders samen, maar gaan niet in op de vraag waarom die argumenten verkeerd zouden zijn. In plaats daarvan spreken ze over het feit dat er veel publicaties over het ouderverstoting geloofssysteem zijn geschreven.

Onjuiste redenering 3: Er zijn vragenlijsten en andere instrumenten om ouderverstoting te meten en/of er zijn 'experts' die zeggen dat er in specifieke gevallen sprake is van ouderverstoting .

Dit is een 'cirkelredenering' die ook wel 'circulus in demonstrando' wordt genoemd. De eigen meningen en theorieën worden gebruikt om de manier waarop ouderverstoting zou worden geïdentificeerd, te valideren. In specifieke gevallen kan deze misvatting leiden tot een psychologische misvatting of een 'appeal to false authority': een misvatting die ontstaat wanneer een waarnemer ervan uitgaat dat zijn of haar subjectieve ervaring de ware aard van een gebeurtenis weerspiegelt – of wanneer anderen hiervan

uitgaan, bijvoorbeeld omdat iemand zich 'expert' in ouderverstoting noemt. Dit is goed te vergelijken met de reclame slogan "Wij van wc-eend adviseren: wc-eend".

Er zijn ook onderzoekers die stellen dat hun meetinstrument zeer betrouwbaar is in het maken van onderscheid tussen kinderen waarbij ouderverstoting al dan niet zou spelen (bijvoorbeeld Bernet et al., 2020). Ze 'vergeten' dat ze geen bewijs hebben welke kinderen een ouder afwijzen door ouderverstoting en welke niet. Dit wordt subjectief vastgesteld of met andere instrumenten waarvan de geldigheid en betrouwbaarheid ook niet is vastgesteld. Er worden allerlei redeneringen gebruikt, die geen van alle een feitelijke basis hebben. Een voorbeeld is de suggestie dat kinderen die een ouder afwijzen vanwege ouderverstoting een volledig negatief beeld van de ouder hebben, terwijl kinderen die terecht een ouder afwijzen altijd nog verlangens ten opzichte van die ouder zouden kunnen tonen. In werkelijkheid kunnen kinderen die door een ouder worden mishandeld, ambivalente gevoelens ten opzichte van die ouder laten zien, maar ook een totale afwijzing van die ouder laten zien. (Katz, 2019; Katz et al., 2020). We zullen dit punt nader bespreken in de discussie over de volgende misvatting.

Het is belangrijk dat rechters en jeugdbeschermers zich realiseren dat er geen bewijs is voor het ouderverstoting geloofssysteem, noch is er een 'magisch' middel om te bepalen of een kind een ouder ten onrechte en onder invloed van de andere ouder afwijst. Er is geen opleiding of cursus die mensen 'experts' kan maken in ouderverstoting, zodat ze op basis van indirecte middelen, indrukken of meningen kunnen aangeven of de afwijzing door de ouders onterecht is en veroorzaakt wordt door een haatcampagne van de andere ouder. Vooral als iemand beweert dat beschuldigingen van huiselijk geweld vals zijn en dat er ouderverstoting plaatsvindt, moet men heel voorzichtig zijn. Er is immers een verplichting om kinderen te beschermen tegen huiselijk geweld en daarmee mag verwacht worden dat de professionals er alles aan doen om bij beschuldigingen van huiselijk geweld zorgvuldig na te gaan welke signalen en bewijzen er zijn en dat zij zich inspannen om zo goed mogelijk een inschatting te maken. Hierbij past het niet om er gemakkelijk vanuit te gaan dat er sprake is van ouderverstoting en/of ouderverstoting te zien als verklaring van de beschuldigingen.

[Onjuiste redenering 4: Volledige afwijzing van een ouder is een bewijs van ouderverstoting](#)

Zoals zojuist besproken, wordt soms gedacht dat kinderen die daadwerkelijk worden misbruikt, deze ouder nooit volledig zouden afwijzen. Daarom wordt gedacht dat kinderen die een ouder volledig afwijzen, zonder zich schuldig te voelen, niet misbruikt worden. Dit is een 'dicto secundum quid ad dictum simpliciter': een niet-representatieve steekproef wordt gebruikt als basis voor een te brede veralgemenisering. Wanneer kinderen opgroeien met misbruik en geen ervaring hebben met passende zorg door een ouder, en geen mogelijkheid of ervaring hebben om daaraan te ontsnappen, kan het gebeuren dat ze zich daaraan aanpassen (Lubit, 2019). Uit zelfbescherming en/of omdat zij een verkeerd wereldbeeld ontwikkelen, kan de relatie worden behouden. Er zijn echter ook kinderen die van huis weglopen of op andere manieren proberen weg te komen van geweld, of zelfs wraak nemen (Överlien, 2016; Katz, 2016). De situatie voor kinderen van gescheiden ouders is er een waarin meer ruimte is om een gewelddadige ouder af te wijzen; vooral als de andere ouder veiligheid biedt (Katz, 2016; Lubit, 2019). Met andere woorden: er zijn kinderen die een gewelddadige ouder niet (volledig) afwijzen of die ambivalente gevoelens ten opzichte van die ouder tonen. Toch kan volledige afwijzing van een gewelddadige ouder ook voorkomen, vooral als het kind andere mogelijkheden heeft, zoals na scheiding van de ouders (Fortin et al., 2012).

Onjuiste redenering 5: Als er geen (sluitend) bewijs is van huiselijk geweld, dan is het ouderverstoting.

Dit is een 'vals dilemma' en een 'beroep op onwetendheid' (argumentum ad ignorantiam). Laten we beginnen met het valse dilemma-gedeelte: er wordt gesuggereerd dat er slechts twee opties zijn, terwijl er in werkelijkheid meer opties kunnen zijn. Kinderen kunnen verschillende redenen hebben om een ouder (tijdelijk) af te wijzen en/of vrienden en familie van die ouder (Fortin et al., 2012). Bij afwezigheid van huiselijk geweld impliceert een kind dat een ouder afwijst dus nog steeds niet dat dit veroorzaakt wordt door het gedrag van de andere ouder en/of dat de afwijzing verkeerd is.

Het beroep op onwetendheid betreft het gebrek aan overtuigend bewijs. Huiselijk geweld heeft een verborgen karakter. Het kan heel moeilijk zijn om te bewijzen dat er huiselijk geweld heeft plaatsgevonden, omdat de enige getuigen vaak de slachtoffers zijn. Het gebrek aan bewijs wordt vaak ten onrechte gebruikt als argument dat er geen sprake is van huiselijk geweld (zoals eerder uitgelegd, bijvoorbeeld door Barnett, 2020; Sheehy & Boyd, 2020). Terwijl het gebrek aan bewijs bij de strafrechter betekent dat een verdachte niet schuldig kan worden bevonden, is er in kinderbeschermingszaken en in het familierecht een verplichting om oplossingen en maatregelen te vinden die de rechten en belangen van alle partijen en vooral die van kinderen het best dienen. Dit is een heel ander uitgangspunt. Daarom kunnen en mogen signalen en getuigenissen van huiselijk geweld niet worden genegeerd (Council of Europe, 2011).

Onjuiste redenering 6: Een irrationele campagne van denigreren en haat en/of ongerechtvaardigde, absurde redenen voor de houding van afwijzing zijn symptomen van ouderverstoting.

Deze misvatting wordt 'petitio principii' genoemd: Claim X gaat ervan uit dat X waar is. Claim X is dus waar. Je zegt met verschillende woorden twee keer je uitgangspunt, maar geeft daarbij geen daadwerkelijk bewijs of onderbouwing. Je neemt als juist aan wat nog bewezen moet worden. Een paar voorbeelden om dit duidelijk te maken:

“Piet spreekt de waarheid want Piet zegt dat hij de waarheid spreekt.” Dat Piet zegt de waarheid te spreken, bewijst uiteraard niet dat dit zo is.

En “Suzan is geen leuke vrouw, want ze heeft akelige meningen”. Zowel dat de meningen van Suzan akelig zijn, als dat zij geen leuke vrouw zou zijn, zijn hier de mening van de spreker en hiermee wordt niets bewezen.

In de betreffende redenering vanuit het ouderverstoting geloofssysteem staat niet anders dan dat men de symptomen die ze zelf hebben geformuleerd als zijnde ouderverstoting, zien als bewijs van ouderverstoting. Of het een irrationele campagne van denigreren en haat of verkeerde redenen betreft, blijft een mening en bewijst daarmee niets. De echte vragen zijn: hoe bepaal je of het een irrationele campagne is, hoe bepaal je of de redenen voor de afwijzing ongerechtvaardigd of absurd zijn en of het een het ander veroorzaakt.

In ieder geval blijkt uit onderzoek dat vooral moeders en kinderen die de vaders beschuldigen van huiselijk geweld vaak niet worden geloofd en dat deze moeders de schuld krijgen van een irrationele haatcampagne, zonder dat dit is bewezen (Barnett, 2020; Casas Vila, 2020; Doughty et al., 2020; Elizabeth, 2020; Feresin, 2020; Lapierre et al., 2020; Mackenzie, et al., 2020; Meier, 2020; Rathus, 2020; Sheehy & Boyd, 2020). Verder is er geen duidelijke richtlijn om te bepalen of redenen absurd of onterecht zijn. Ook zou een ongeldige afwijzing niet bewijzen dat deze door de andere ouder is veroorzaakt. Wat dit punt nog gecompliceerder maakt, is dat kinderen niet altijd over misbruik praten met hulpverleners en soms andere

redenen kunnen geven waarom ze contact met een bepaalde persoon vermijden (bijvoorbeeld dat iemand snurkt als reden om niet te willen overnachten, omdat het kind bang is om seksueel misbruik te onthullen) (Alnock, & Miller, 2013).

Onjuiste redenering 7: Als iemand het op sommige punten eens is met zowel de voorstanders van het ouderverstoting geloofssysteem als de tegenstanders, dan kan dit advies serieuzer worden genomen.

Dit is een argumentum 'ad temperantiam'. Het is een redenering die er ten onrechte van uitgaat dat wanneer twee verschillende standpunten als feitelijk correct worden gepropageerd, het compromis tussen die twee standpunten de waarheid weerspiegelt. Stel dat iemand zegt dat het gras groen is en iemand anders zegt dat het rood is. Een derde zegt dat het gras rood is, maar op sommige plaatsen groen is. Daarmee zou de derde persoon niet correcter zijn.

Deze misvatting is ook te zien in case-specifieke redeneringen. Zo zijn er jeugdbeschermers die stellen dat huiselijk geweld van de ene ouder de oorzaak was van ouderverstoting van de andere ouder en dat beide ouders het kind daarom niet goed behandelen. Het komt ook voor dat ondanks het bewijs voor de aanwezigheid van huiselijk geweld, ouderverstoting ook serieus wordt genomen en zelfs meer gewicht krijgt in de rechtszaal, waardoor de kinderen worden toevertrouwd aan de dader van het huiselijk geweld om hen te 'beschermen' tegen de veronderstelde ouderverstoting van de andere ouder (Mackenzie et al., 2020).

Onjuiste redenering 8: Ouderverstoting is gelijk aan of nauw verwant met andere psychologische concepten of diagnoses.

Dit is een 'valse vergelijking': er wordt ten onrechte beweerd dat twee of meer dingen gelijkwaardig zijn, simpelweg omdat ze in theorie enkele kenmerken gemeen hebben. Zo wordt bijvoorbeeld verondersteld dat ouderverstoting gelijkwaardig is aan kindermishandeling. De redenering is dan dat ouderverstoting net als kindermishandeling betrekking zou hebben op schade die wordt veroorzaakt door een ander mens. Dit kan uiteraard niet worden geclaimd zonder bewijs van het ouderverstoting geloofssysteem en de veronderstelde schade. Een cirkelredenering ontstaat omdat men ouderverstoting gelijkstelt aan misbruik en dan stelt dat ouderverstoting schadelijk is omdat misbruik schadelijk is. Het komt ook voor dat ouderverstoting wordt verondersteld gerelateerd te zijn aan andere concepten die geen empirische basis hebben, voornamelijk die uit de contextuele therapie (voor een volledige bespreking van het gebrek aan empirische basis van deze theorie, zie CSMS, 2020).

Onjuiste redenering 9: De voorkeursouder en het kind praten hetzelfde en/of gebruiken dezelfde woorden ('geleende scenario's'), dus het kind is gemanipuleerd.

Deze redenering is een voorbeeld van een 'onjuist beroep op causaliteit': omdat een bepaalde oorzaak een gevolg kan hebben, gaat men ervan uit dat het deze oorzaak betreft, zonder rekening te houden met andere scenario's. Om het wat concreter uit te leggen: als het regent, wordt de stoep nat. Als de stoep nat is, betekent dit echter niet dat daarmee bewezen is dat het heeft geregend. Iemand kan immers ook de stoep hebben schoongemaakt, iemand kan water hebben gemorst, et cetera.

In dit geval is de voorwaarde die tot een gevolg leidt, de volgende: Als een persoon een andere persoon met succes zou manipuleren om iets te zeggen, dan zou het waarschijnlijker zijn dat de andere persoon soortgelijke woorden en/of inhoud zou gebruiken. Het omgekeerde kan echter niet worden gezegd.

Wanneer twee mensen iets soortgelijks zeggen, betekent dit niet noodzakelijkerwijs dat de ene persoon de andere heeft gemanipuleerd, aangezien er andere mogelijke verklaringen zijn. Om dit te illustreren, stel dat een kind wordt blootgesteld aan kindermishandeling door zijn vader en dit aan zijn moeder vertelt. Het zou logisch zijn als de moeder hetzelfde zou zeggen als het kind wanneer ze de mishandeling met anderen bespreekt. Een ander voorbeeld zou zijn wanneer een kind dat misbruik of huiselijk geweld ervaart, hiervoor woorden vindt in gesprekken met de veilige ouder, zoals bij veel onderwerpen het geval is. Op dezelfde manier leren kinderen woorden te vinden voor pijn en emoties (McWilliams, & Goodman, 2019). Dit is geen manipulatie: de pijn en de emoties worden echt gevoeld, net als de mishandelingen en het geweld. Kortom, er kunnen verschillende logische verklaringen zijn, anders dan manipulatie, waarom een kind en een ouder dezelfde dingen zeggen, zelfs met dezelfde woorden.

Onjuiste redenering 10: Er zijn cijfers en criteria bekend

Dit wordt 'misleiding' genoemd. Lijsten en cijfers kunnen overtuigend zijn en suggereren dat het om feiten gaat. Deze strategie wordt ook vaak gebruikt in advertenties. De criteria die in de lijsten voor ouderverstoting worden genoemd, zijn echter uiterst problematisch omdat ze vaak een cirkelredenering bevatten en geen objectieve manier bieden om het theoretische concept van ouderverstoting vast te stellen en ouderverstoting te onderscheiden van andere redenen die het kind heeft om een ouder af te wijzen. De cijfers zijn ook problematisch omdat ze ofwel gebaseerd zijn op ongeldige methoden om ouderverstoting te meten ofwel cijfers over concepten waarvan men veronderstelt dat ze gerelateerd zouden zijn aan ouderverstoting.

Conclusie

In dit essay hebben we uitgelegd dat het hoogst onwaarschijnlijk is dat kinderen de ene ouder ten onrechte zouden afwijzen, vanwege een haatcampagne door de andere. In de meeste complexe echtscheidingen waarin kinderen een ouder afwijzen, spelen andere zaken een rol, zoals huiselijk geweld door de afgewezen ouder. Dit benadrukt het belang om niet vanuit het ouderverstoting geloofssysteem te kijken naar beschuldigingen van huiselijk geweld en naar kinderen die weerstand hebben tegen een ouder in een scheidingscontext. In plaats daarvan moet zeer zorgvuldig worden overwogen hoe het kind veiligheid kan worden geboden en moeten tekenen van huiselijk geweld serieus worden genomen. Zoals we hebben uitgelegd, zijn er verschillende misvattingen die door aanhangers van het ouderverstoting geloofssysteem worden gebruikt. De betrokken partijen kunnen dit essay gebruiken om deze drogredenen te doorzien. Vooroordelen en onjuiste redeneringen moeten plaats maken voor wetenschappelijke bevindingen en voor zorgvuldigheid bij het tot stand komen van een oordeel.

Referenties

- Adams, M. A. (2006). Framing contests in child custody disputes: Parental alienation syndrome, child abuse, gender, and fathers' rights. *Family Law Quarterly*, 40(2), 315-338.
<https://tinyurl.com/y3pwomng>
- Agllias, K. (2016). Disconnection and decision-making: Adult children explain their reasons for estranging from parents. *Australian Social Work*, 69(1), 92-104.
<https://doi.org/10.1080/0312407X.2015.1004355>

- Alnock, D., & Miller, P. (2013). No one noticed, no one heard. A study of disclosures of childhood abuse. NSPCC. <https://tinyurl.com/yxbtcgsh>
- Baker, A. J. L. (2018). Reliability and validity of the four-factor model of parental alienation. Journal of Family Therapy, 0, 1–2. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12253>
- Barnett, A. (2020). A genealogy of hostility: parental alienation in England and Wales. Journal of Social Welfare and Family Law, 42:1, 18-29. <https://doi.org/10.1080/09649069.2019.1701921>
- Behre, K. A. (2015). Digging Beneath the Equality Language: The Influence of the Fathers' Rights Movement on Intimate Partner Violence. Public Policy Debates and Family Law Reform. William & Mary Journal of Women & the Law, 21, 525-602. <https://tinyurl.com/y6lguwjl>
- Bernet, W. (2008). Parental alienation disorder and DSM-V. The American Journal of Family Therapy, 36(5), 349–366. <https://doi.org/10.1080/01926180802405513>
- Bernet, W. (2020). Parental Alienation and Misinformation Proliferation. Family Court Review, 58(2), 293–307. <https://doi.org/10.1111/fcre.12473>
- Bernet, W., & Baker, A. J. (2013). Parental alienation, DSM-5, and ICD-11: Response to critics. Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law Online, 41(1), 98-104. <https://tinyurl.com/y6nygdj2>
- Bernet, W., Gregory, N., Rohner, R. P., & Reay, K. M. (2020). Measuring the Difference Between Parental Alienation and Parental Estrangement: The PARQ-Gap. Journal of forensic sciences. <http://doi.org/10.1111/1556-4029.14300>
- Bruch, C. S. (2006). Sound research or wishful thinking in child custody cases-lessons from relocation law. Family Law Quarterly, 40, 281-314. <https://tinyurl.com/yyz3r5l6>
- Burman, M. (2016). Fathers' rights in Swedish family law reform: taking account of fathers' violence against mothers. Canadian Journal of Women and the Law, 28(1), 152-181. <https://doi.org/10.3138/cjwl.28.1.152>
- Campbell, E. (2017). How domestic violence batterers use custody proceedings in family courts to abuse victims, and how courts can put a stop to it. UCLA Women's LJ, 24, 41-66. <https://tinyurl.com/y5wrqaev>
- Casas Vila, G. (2020). Parental Alienation Syndrome in Spain: opposed by the Government but accepted in the Courts. Journal of Social Welfare and Family Law, 42(1), 45-55. <https://doi.org/10.1080/09649069.2019.1701923>
- Clemente, M., & Padilla-Racero, D. (2020). Influence of intrafamilial abuse in children's change of values towards their parents. Journal of Family Research, 32(1), 105-122. <https://doi.org/10.20377/ifr-157>
- Council of Europe. (2007). Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (Lanzarote Convention). <https://tinyurl.com/yyr6nrn5>
- Council of Europe. (2011). Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention). <https://tinyurl.com/y3cj5z2e>
- CSMS. (2019). Het houdt niet op, totdat je de slachtoffers beschermt. Complexe scheidingen en vermoedens/beschuldigingen van huiselijk geweld. <https://tinyurl.com/hethoudtnietop>

- CSMS. (2020). Gedachten die leiden tot veel verkeerde jeugdbeschermingspraktijken. Toepassing van de contextuele therapie uitgelegd. <https://tinyurl.com/serhyx7>
- Davies, E., Mattews, B., & Read, J. (2014). Mandatory Reporting: Issues to Consider when Developing Legislation and Policy to Improve Discovery of Child Abuse. Institute of Advanced Legal Studies Review, 2(1), 9-28. <https://tinyurl.com/yyxeslxh>
- De Graaf, P. M., & Kalmijn, M. (2006). Divorce motives in a period of rising divorce: Evidence from a Dutch life-history survey. Journal of Family Issues, 27(4), 483-505. <https://doi.org/10.1177/0192513X05283982>
- Doughty, J., Maxwell, N., & Slater, T. (2020). Professional responses to 'parental alienation': research-informed practice. Journal of Social Welfare and Family Law, 42(1), 68-79. <https://doi.org/10.1080/09649069.2020.1701938>
- Elizabeth, V. (2020). The affective burden of separated mothers in PA(S) inflected custody law systems: A New Zealand case study. Journal of Social Welfare and Family Law, 42(1), 118-129. <https://doi.org/10.1080/09649069.2020.1701943>
- Feresin, M. (2020). Parental alienation (syndrome) in child custody cases: survivors' experiences and the logic of psychosocial and legal services in Italy. Journal of Social Welfare and Family Law, 42(1), 56-67. <https://doi.org/10.1080/09649069.2019.1701924>
- Fortin, J., Hunt, J., and Scanlan, L., 2012. Taking a longer view of contact: the perspective of young adults who experienced parental separation in their youth. Sussex: University of Sussex/Nuffield Foundation. <https://tinyurl.com/y6tn7663>
- Geurts, T., & Voert, M. T. (2014). Evaluatie van het ouderschapsplan en misvattingen in de media. Tijdschrift voor Familie en Jeugdrecht, 18, 68-73. <https://tinyurl.com/yyusl56m>
- Goldberg, A. E., Kinkler, L. A., Moyer, A. M., & Weber, E. (2014). Intimate relationship challenges in early parenthood among lesbian, gay, and heterosexual couples adopting via the child welfare system. Professional Psychology: Research and Practice, 45(4), 221–230. <https://doi.org/10.1037/a0037443>
- GREVIO. (2019a). GREVIO's Baseline Evaluation Report Finland. Council of Europe. <https://rm.coe.int/09000016807c55f2>
- GREVIO. (2019b). GREVIO's Baseline Evaluation Report Italy. Council of Europe. <http://rm.coe.int/090000168099724e>
- GREVIO. (2019c). GREVIO's Baseline Evaluation Report Portugal. Council of Europe. <https://rm.coe.int/grevio-reprt-on-portugal/168091f16f>
- Harman, J. J., Bernet, W., & Harman, J. (2019). Parental alienation: The blossoming of a field of study. Current Directions in Psychological Science, 28(2), 212-217. <https://doi.org/10.1177/0963721419827271>
- Harman, J. J., Kruk, E., & Hines, D. A. (2018). Parental alienating behaviors: An unacknowledged form of family violence. Psychological Bulletin, 144(12), 1275. <https://doi.org/10.1037/bul0000175>
- Hirst, A. M. (2002). Domestic violence in court-based child custody mediation cases in California. Research Update. Judicial Council of California, Administrative Office of the Courts, November 1–12. <https://tinyurl.com/yxv4uvnq>

- Huff, S. C. (2015). Expanding the Relationship between Parental Alienating Behaviors and Children's Contact Refusal Following Divorce: Testing Additional Factors and Long-Term Outcomes. Digital Commons, University of Connecticut. <https://tinyurl.com/y42ceo6j>
- Jaffe, P. G., Crooks, C. V., & Poisson, S. E. (2003). Common misconceptions in addressing domestic violence in child custody disputes. *Juvenile and Family Court Journal*, 54(4), 57-67. <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2003.tb00086.x>
- Johnston, J. R. (2003). Parental alignments and rejection: An empirical study of alienation in children of divorce. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law Online*, 31(2), 158-170. <https://tinyurl.com/y55juysp>
- Johnston, J. R., & Goldman, J. R. (2010). Outcomes of family counseling interventions with children who resist visitation: An addendum to Friedlander and Walters (2010). *Family Court Review*, 48(1), 112-115. <http://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2009.01292.x>
- Johnston, J., Lee, S., Olesen, N. & Walters, M. (2005). Allegations And Substantiations Of Abuse In Custody-Disputing Families, *Family Court Review*, 43, 283–294. <http://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2005.00029.x>
- Katz, E. (2016). Beyond the physical incident model: How children living with domestic violence are harmed by and resist regimes of coercive control. *Child abuse review*, 25(1), 46-59. <https://doi.org/10.1002/car.2422>
- Katz, E. (2019). Coercive Control, Domestic Violence, and a Five-Factor Framework: Five Factors That Influence Closeness, Distance, and Strain in Mother–Child Relationships. *Violence Against Women*. <https://doi.org/10.1177/1077801218824998>
- Katz, E., Nikupeteri, A., & Laitinen, M. (2020). When coercive control continues to harm children: Post-separation fathering, stalking, and domestic violence. *Child Abuse Review*. <https://doi.org/10.1002/car.2611>
- Kleinman, T. G., & Kaplan, P. (2016). Relaxation of rules for science detrimental to children. *Journal of Child custody*, 13(1), 72-87. <https://doi.org/10.1080/15379418.2016.1130596>
- Knowlton, N. A. (2015). The modern family court judge: Knowledge, qualities, and skills for success. *Family Court Review*, 53(2), 203-216. <https://doi.org/10.1111/fcre.12144>
- Kruk, E. (2018). Parental alienation as a form of emotional child abuse: Current state of knowledge and future directions for research. *Family science review*, 22(4), 141-164. <https://tinyurl.com/y64bzb8m>
- Lapierre, S., Ladouceur, P., Frenette, M., & Côté, I. (2020). The legitimization and institutionalization of ‘parental alienation’ in the Province of Quebec. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 42(1), 30-44. <https://doi.org/10.1080/09649069.2019.1701922>
- Lubit, R. (2019). Valid and invalid ways to assess the reason a child rejects a parent: The continued malignant role of “parental alienation syndrome”. *Journal of Child Custody*, 16(1), 42-66. <https://doi.org/10.1080/15379418.2019.1590284>
- Mackenzie, D., Herbert, R., & Robertson, N. (2020). ‘It’s Not OK’, but ‘It’ never happened: parental alienation accusations undermine children’s safety in the New Zealand Family Court. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 42(1), 106-117. <https://doi.org/10.1080/09649069.2020.1701942>

- McWilliams, K., & Goodman, G. S. (2019). Parental bias, parent-child discussion, and children's eyewitness reports. *International Journal on Child Maltreatment: Research, Policy and Practice*, 2(4), 219-237. <https://doi.org/10.1007/s42448-019-00030-9>
- Meier, J. S. (2009). A historical perspective on parental alienation syndrome and parental alienation. *Journal of Child Custody*, 6(3-4), 232-257. <https://doi.org/10.1080/15379410903084681>
- Meier, J. S. (2020). U.S. child custody outcomes in cases involving parental alienation and abuse allegations: what do the data show? *Journal of Social Welfare and Family Law*, 42(1), 92-105. <https://doi.org/10.1080/09649069.2020.1701941>
- Mercer, J. (2019). Are intensive parental alienation treatments effective and safe for children and adolescents? *Journal of Child Custody*, 16(1), 67-113. <https://doi.org/10.1080/15379418.2018.1557578>
- Milchman, M. S. (2018). Commentary: Implicit cultural arguments affect the science of shared parenting. *Journal of Child Custody*, 15(3), 218-227.15(3). <https://doi.org/10.1080/15379418.2018.1543035>
- Milchman, M. S. (2019) How far has parental alienation research progressed toward achieving scientific validity? *Journal of Child Custody*, 16(2), 115-139. <https://doi.org/10.1080/15379418.2019.1614511>
- Milchman, M. S., Geffner, R., & Meier, J. S. (2020). Ideology and Rhetoric Replace Science and Reason in Some Parental Alienation Literature and Advocacy: A Critique. *Family Court Review*, 58(2), 340–361. <https://doi.org/10.1111/fcre.12476>
- Moody, G., Cannings-John, R., Hood, K., Kemp, A., & Robling, M. (2018). Establishing the international prevalence of self-reported child maltreatment: a systematic review by maltreatment type and gender. *BMC Public Health*, 18(1), 1-15. <https://doi.org/10.1186/s12889-018-6044-y>
- Neilson, L. C. (2018) Parental alienation empirical analysis: Child best interests or parental rights? Fredericton: Muriel McQueen Fergusson Centre for Family Violence Research and Vancouver: The FREDA Centre for Research on Violence Against Women and Children. <https://tinyurl.com/y3lepo3n>
- Neilson, L.C., Meier, J., Sheehy, E., Jackson, M., Halperin-Kaddari, R., Boyd, S. Jaffe, P., Lapierre, S. (2019). Collective Memo of Concern to: World Health Organization. <http://www.learningtoendabuse.ca/docs/WHO-June-2019.pdf>
- Överlien, C. (2016). "Do you want to do some arm wrestling?": children's strategies when experiencing domestic violence and the meaning of age. *Child & Family Social Work*, 22(2), 680–688. <https://doi.org/10.1111/cfs.12283>
- Rathus, Z. (2020). A history of the use of the concept of parental alienation in the Australian family law system: contradictions, collisions and their consequences. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 42(1), 5-17. <https://doi.org/10.1080/09649069.2019.1701920>
- Rezey, M. L. (2017). Separated Women's Risk for Intimate Partner Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-26. <https://doi.org/10.1177/0886260517692334>
- Rowen, J., & Emery, R. (2014). Examining parental denigration behaviors of co-parents as reported by young adults and their association with parent-child closeness. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 3(3), 165–177. <https://doi.org/10.1037/cfp0000026>

- Rowen, J., & Emery, R. (2019). Parental denigration reports across parent–child dyads: Divorced parents underreport denigration behaviors compared to children, *Journal of Child Custody*, 16(2), 197-208. <https://doi.org/10.1080/15379418.2019.1610135>
- Saunders, D. G., Faller, K. C., & Tolman, R. M. (2011). Child custody evaluators' beliefs about domestic abuse allegations: Their relationship to evaluator demographics, background, domestic violence knowledge and custody-visitation recommendations. Final Technical Report for the National Institute of Justice, U.S. Department of Justice. <https://tinyurl.com/y44bb6nm>
- Scharp, K. M., Kubler, K. F., & Wang, T. R. (2020). Individual and community practices for constructing communicative resilience: exploring the communicative processes of coping with parental alienation. *Journal of Applied Communication Research*, 48(2), 207-226. <https://doi.org/10.1080/00909882.2020.1734225>
- Schellingerhout, R., & Ramakers, C. (2017). Scholierenonderzoek Kindermishandeling 2016 [Pupil research Child abuse 2016]. Nijmegen: Radboud Universiteit (ITS). <https://tinyurl.com/y326hrfb>
- Sharon, J., Newall E., & Backett-Milburn, K. (2015). Children's narratives of sexual abuse. *Child and Family Social Work*, 20(3), 322-332. <https://doi.org/10.1111/cfs.12080>
- Sheehy, E., & Boyd, S. B. (2020). Penalizing women's fear: intimate partner violence and parental alienation in Canadian child custody cases. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 42(1), 80-91. <https://doi.org/10.1080/09649069.2020.1701940>
- Silberg, J., & Dallam, S. (2019). Abusers gaining custody in family courts: A case series of over turned decisions. *Journal of Child Custody*, 16(2), 140-169. <https://doi.org/10.1080/15379418.2019.1613204>
- Silverberg Koerner, S., Wallace, S., Jacobs Lehman, S., Lee, S. A., & Escalante, K. A. (2004). Sensitive mother-to-adolescent disclosures after divorce: Is the experience of sons different from that of daughters? *Journal of Family Psychology*, 18(1), 46-57. <http://doi.org/10.1037/0893-3200.18.1.46>
- Šimonovic, D., Gbedemah, H., Radačić, I., Acar, Macaulay, M.M., Asuagbor, L., Mesa, S. (2019). Intimate partner violence against women is an essential factor in the determination of child custody, say women's rights experts. Council of Europe. <https://tinyurl.com/yyufqsok>
- Smith, H. (2016). Parental Alienation Syndrome: Fact or Fiction? The Problem with Its Use in Child Custody Cases. *University of Massachusetts Law Review*, 11(1). <https://tinyurl.com/y56gygjz>
- Sutton, T. E. (2018). Review of Attachment Theory: Familial Predictors, Continuity and Change, and Intrapersonal and Relational Outcomes. *Marriage & Family Review*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/01494929.2018.1458001>
- Szeepsenwol, O., & Simpson, J. A. (2019). Attachment within life history theory: an evolutionary perspective on individual differences in attachment. *Current Opinion in Psychology*, 25, 65-70. <http://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.03.005>
- Szymanska, M., Monnin, J., Tio, G., Vidal, C., Girard, F., Galdon, L., Smith, C.C., Bifulco, A., Nezelof, S., & Vulliez-Coady, L. (2019). How do adolescents regulate distress according to attachment style? A combined eye-tracking and neurophysiological approach. *Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry*, 89, 39-47. <http://doi.org/10.1016/j.pnpbp.2018.08.019>

- Tomassen-Van der Lans, M. (2015). Het verplichte ouderschapsplan: regeling en werking. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. ISBN: 978-94-6290-054-7 <https://tinyurl.com/y38uwmsm>
- Trinder, L., Connolly, J., Kellet, K., Notley, C. and Swift, L. (2006). Making Contact Happen or Making Contact Work? The Process and Outcomes of In-Court Conciliation, DCA Research Series 3/06, London, Department of Constitutional Affairs. ISBN 1840990694 <https://tinyurl.com/yxubcn7u>
- Von Boch-Galhau, W. (2018). Parental Alienation (Syndrome)-A serious form of psychological child abuse. Mental Health and Family Medicine, 13, 725-739. <https://tinyurl.com/yy9f5jkb>
- Van Horn, P., & Groves, B. M. (2006). Children exposed to domestic violence: Making trauma-informed custody and visitation decisions. Juvenile and family court journal, 57(1), 51-60. <https://tinyurl.com/y2b5537g>
- Verenigde Naties (1989). Verdrag inzake de rechten van het kind. <https://tinyurl.com/yauth27y>
- Vink, R. M., van Dommelen, P., van der Pal, S. M., Eekhout, I., Pannebakker, F. D., Velderman, M. K., Haagmans, M., Mulder, T., & Dekker, M. (2019). Self-reported adverse childhood experiences and quality of life among children in the two last grades of Dutch elementary education. Child Abuse & Neglect, 95, 104051. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104051>
- Warshak, R. A. (2015). Parental alienation: Overview, management, intervention and practice tips. Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyers, 28, 181–248. <https://tinyurl.com/y2qcyyta>
- Weiser, D. A. (2017). Confronting myths about sexual assault: A feminist analysis of the false report literature. Family relations, 66(1), 46-60. <https://doi.org/10.1111/fare.12235>